

29. Gyöngyössy István követségi tanácsos jelentése Molnár Erik külügyminiszternek az MNSZ temesvári kongresszusát megelőző politikai küzdelmekről. Bukarest, 1947. október 28.

Szigorúan bizalmas!

202/pol.-1947.

A Népi Szövetség november hó 21., 22., és 23-án Temesvárott tartja országos kongresszusát, amelyen a teljes tisztikart megújítják. Bár a Népi Szövetség kebelén belül a nyáron lefolyt krízis idején erre lehetett volna következtetni, most már majdnem bizonyos, hogy ez a választás lényeges változást hozni nem fog. Valószínű, hogy az egész tisztikart úgy, amint van, újraválasztják, tehát az egész belső feszültség, amely hol latens, hol akut jelleggel állandóan fennáll, nem jut megoldáshoz, Kurkó és a körülötte csoportosulók, valamint a Csákány, Takács, Czíki-féle szárny egyaránt megtartják pozícióikat.¹

Ez a megoldás, illetve a megoldás elodázása megfelel a tényleges helyzetnek. Kurkó súlya és befolyása ugyanis, mint azt már több ízben jelentettem, az utóbbi időben ismét megerősödött, de nem annyira, hogy paralizálni tudja a Csákány-féle, de voltaképpen Takács szellemi irányítása alatt álló csoportnak a Román Kommunista Párt egyes köreiből szorgos munkával kiépített befolyását. Bár a belső krízis most látens stádiumában van a két csoport változatlanul ellenségesen áll egymással szemben, legfeljebb Csákányék ma inkább a védekező taktikára kényszerültek.

A belső harc ideológiai és személyi okairól, amelyek egyébként azóta nem változtak, már többször jelentettem, most megerősödése Luca vele szemben tanúsított magatartásának megváltoztatására vezethető vissza és ezzel is mérhető le. A beavatottak egyébként tudni vélik, hogy Luca, akinek véleménye magyar ügyekben – ismétlem – döntő, orosz részről jött indítékra változtatta meg magatartását. Ezt bizonyos értesülések egybevetéséből magam sem tartom kizártnak. Csákányék, akik már a célnál hitték magukat, az elszenvedett vereséget nem tekintik véglegesnek, hanem azt Bogdánra támaszkodva igyekeznek kiköszörölni. Bogdán régebbi nevén Salamon a Román Kommunista Párt központi bizottságánál a magyar vonatkozású ügyek referense és adminisztratív intézője és bár Luca a főnöke, nálánál sokkal határozottabb román vonalat képvisel.²

Annyi bizonyos, hogy egyrészt a belső torzalkodások által okozott energiavesztés, másrészt a speciálisan magyar ügyekben mutatott aránylag kevés erély folytán a Népi Szövetség népszerűsége az erdélyi magyarság körében az utóbbi időben veszélyesen csökkent. Magát a kongresszust is azért rendezik Dél-Erdélyben és speciel Temesvárott, mert a nem vegyes lakosságú észak-erdélyi magyar centrumokban ez a csökkenés sokkal inkább kiviláglott, esetleg kellemetlen incidensekben ki is robbanhatott volna.³ Nem vitás, hogy ez a jelenség, amely a reakció felé tolhatja el a román demokrácia egyik legmegbízhatóbb támaszát, az erdélyi magyarságot, komoly veszélyt jelent és nyilván ennek felismerése készítette a Pártot és Lucát, vagy azokat, akik minderre figyelmüket felhívták arra, hogy Kurkóval és az általa képviselt magyar vonallal szemben, amely egyedül számíthat a magyar demokratikus tömegek rokonszenvére, toleránsabb álláspontot foglaljanak el.

1 A politikai titkárság tagja lett Bányai László, Juhász Lajos (alelnökként) és Czíki Nándor, valamint Csákány Béla és Takács Lajos.

2 A temesvári magyar-zsidó származású kommunista politikus neve eredetileg Salamon József volt, 1945, vagy 1946-ban románosított Bogdan-ra. Amíg az ötvenes évek végéig magas pártfunkciókat tölt be, arról közzismert a magyar értelmiségi elit köreiből, hogy minden erővel a magyar kultúra és oktatás rombolásán ügyködik.

3 Célzás a székelyudvarhelyi kongresszusra, ahol az MNSZ kommunista vezetőségével elégedetlen tömegek nyílt tüntetést tartottak. Lásd a 24. sz. dokumentumot.

A kongresszus úgy látszik a Népi Szövetség belső krízisét nem fogja megoldani. Tisztázatlan marad ennél fogva az e demokratikus tömegszervezetnek természetes fegyvertársához a Román Kommunista Párthoz való viszonya is. Azok a Népi Szövetségi vezetők, akik a román demokrácia és az erdélyi magyarság sorsát egyaránt a szívükön viselik, ez utóbbi probléma megoldását a magyar és a román Kommunista Pártok kapcsolatainak őszinte kimélyítésében látják. E vonatkozásban igen nagy reményeket fűznek ahhoz, hogy a Kommunista Pártok belgrádi információs irodája⁴ mihamarább megkezdi működését.

Gyöngyössy
követségi tanácsos

PIL, az MKP Külpolitikai Osztálya iratanyaga, 274. fond, 10/73. ó. e., 474/pol/res., Gyöngyössy István aláírásával hitelesített másolat.

4 A KOMINFORM megalakításáról a lengyelországi Szklarska Porżebában 1947. szeptember 20–27-én tartott tanácskozásukon határoztak a kelet-európai, valamint az olasz és a francia kommunista pártok. A KOMINFORM központi lapjának (Tartós Békéért, Népi Demokráciáért) Belgrádban volt a szerkesztősége, ami a jugoszláv párt „kiátkozása” után Bukarestbe került át.